

KOMPLIKOVANÝ SVĚT VÝCHOVNÝCH PORADCŮ

Pomohl by jim přístup ke školnímu informačnímu systému

Historie výchovného poradenství u nás sahá do začátku šedesátých let minulého století. Nejrůznějšími peripetemi se jeho role probíjela až do současnosti a výchovné poradce ve škole dnes vnímáme trochu jako samozřejmost. O problémech, se kterými se ve své práci setkávají, jsme hovořili s předsedkyní Asociace výchovných poradců a zástupkyní ředitele ZŠ a MŠ Starý Kolín LIBUŠÍ TRÍSKALOVOU.

Mění se v čase role výchovného poradce ve škole?

Určitě se mění, už se nezabývá pouze poruchami učení a chování u dětí, stále častěji se setkává s žáky s psychologickými problémy, v rámci školního poradenského pracoviště roste frekvence konzultací s psychology a speciálními pedagogy. Výchovný poradce často bývá vedoucím tohoto pracoviště a poskytovatelem poradenských služeb a koordinuje práci jednotlivých odborníků, kteří jsou do něho zařazeni.

Výchovným poradcům v poslední době narůstá mimo jiné i práce s ukrajinskými i neukrajinskými migranty.

Je to téma, které se objevilo na naší poslední odborné konferenci, jež v rámci Kongresových dnů proběhla na začátku října v pražském hotelu Olympik. Výchovní poradci upozorňovali zejména na obtíže s překonáváním jazykové bariéry. Nejvíce se pochopitelně mluvilo o práci s ukrajinskými žáky na prvním stupni základních škol a kromě zmíněných problémů s dorozuměním kolegové upozorňova-

li na vysoký výskyt psychologických problémů pramenících z prožitých hrůz a z nejistoty. To už ale není věc, kterou by mohl přímo řešit výchovný poradce, to jde nad rámec jeho kompetencí, proto je důležitá úzká spolupráce s dalšími odborníky školního poradenského pracoviště i školských poradenských zařízení nebo zdravotnických středisek – tedy s pedagogicko-psychologickými poradnami nebo s dětskými lékaři.

Zmínila jste odbornou konferenci, která proběhla po čtyřech letech – co přinesla nového?

Překvapil nás velký zájem o tuto konferenci. Je zřejmé, že čtyři roky jsou hodně dlouhá doba, stane se mnoho věcí, posune se legislativa a učitelé-výchovní poradci vítají, když je někdo se změnami a aktuálním stavem seznámí. I proto se nás tolik například sešlo u přednášky o nové legislativě. Kromě toho bylo atraktivní i téma zvládání výchovných problémů ve školách, o kterých hovořili etoped nebo psycholog. Velmi dobrý ohlas vyvolalo i vystoupení představitelky České školní inspekce O. Andryse, který pozitivně hodnotil zpětnou

Libuše Trískalová

vazbu učitelů-výchovných poradců k přístupu pracovníků ČŠI ke školám a posun jejich přístupu od kontroly dokumentace k metodické pomoci a podpoře.

Co je z hlediska výchovného poradenství nového v legislativě?

K lednu 2021 doznala změny vyhláška o poskytování poradenských služeb, zmírňuje žáky s odlišným mateřským jazykem a způsoby jejich hodnocení. Je to změna, která zůstala trochu mimo pozornost škol, proto podrobnou informací o změnách kolegové a kolegyně přivítali. Podstatné také je, že se změnila kategorizace podpůrných opatření 1. stupně, jejichž součástí se stala i pedagogická intervence. Nový je i mechanismus, jak začlenit předmět speciálněpedagogické péče do vzdělávání. Dřív to bylo organizačně chápáno v podstatě jako doučování, v současnosti je nutné dávat pozor na počet vyučovacích hodin pro žáka, kterému bylo toto podpůrné opatření doporučeno, aby nebyla překročena týdenní dotace. Probírali jsme i otázky spojené s doučováním ukrajinských žáků vyplývajícím z tzv. Lex Ukrajina a s čerpáním finančních prostředků z Národního plánu doučování.

Jakou roli v tom hrají výchovní poradci?

Zpravidla má organizaci této pomoci na starosti školní poradenské pracoviště a výchovní poradci se podílejí na její koordinaci. Výrazně se zvýšil počet škol zaměřujících se na výuku českého jazyka pro žáky s odlišným mateřským jazykem. Výchovní

poradci musí vytvářet žáky, kteří to potřebují, zajišťovat souhlas rodičů, navrhovat organizaci tohoto vzdělávání. Pro základní školy to novinka není, znají tento mechanismus už z minulého školního roku, pro střední školy tato pravidla ale začala platit od září a musí se v této novince orientovat.

I výchovní poradci si často stěžují na administrativní náročnost své práce a na přebujelý výkaznictví.

Tomu jsme věnovali závěr našeho kongresu. Práce narůstá, ale časová dotace zůstává po dlouhá léta stejná. Velkou pomocí pro výchovné poradce by byl plnohodnotný přístup k elektronickému systému ve škole, který by mohl zmenšit i administrativní zátěž pro výchovné poradce. Někteří ředitelé ale s odkazem zejména na GDPR výchovným poradcům (a dalším pedagogickým pracovníkům) nepovolují přístup do tohoto systému. Pokud mu do něho správce sítě se souhlasem ředitele školy přístup umožní, minimalizuje se zatěžující papírování a přepisování tabulek a dat z nich. Jinak si výchovní poradci musí vytvářet vlastní excelovské tabulky, musí hledat platnost doporučení pro jednotlivé žáky s podpůrnými opatřeními aj. To jsou ale všechno kroky, které software standardně používají školami umí. Nerozumím názoru, že učitelé nesmějí mít přístup k informacím o žácích školy, jen o těch, které mají aktuálně ve třídě. Přitom s nimi přicházejí do styku, jednají s nimi, v jednom roce mají jednu třídu, v dalším jinou, když potřebují, mohou například do doporučení vydaného poradnou nahlédnout v papírové podobě, přečíst si ho. Sdílení informací ze školního systému by bylo výhodou pro ně a zprostředkované i pro žáky. Jde o aktivity jednotlivých škol a jejich ředitelů, ministerstvo školství k tomu žádná omezující pravidla nevydalo, naopak jsem dostala informaci, že připravuje schůzku s řediteli škol, aby tento problém vyjasnilo. Navíc uvolnění těchto informací o žácích a při-

stupu pracovníků školy k nim na omezení GDPR nenarází, je to pouze otázka vnitřního nastavení pravidel školy.

Jak se díváte na dělení školní poradenské role na výchovného a kariérového poradce?

Tuto praxi volí v některých velkých školách a v nich to má určitý smysl – jeden pracovník se stará o žáky s výchovnými a vzdělávacími problémy, jiný se soustřeďuje na přípravu žáků na budoucí profesii. Ale skutečně se to dá dělat pouze na velkých školách, které mohou mít více pracovníků na pozicích výchovných poradců. Jde taky o to, aby kariérový poradce (jen poznámka – legislativa a katalog prací takovou pozici nezná) se tématu věnoval a rozuměl mu. Rozdávát letáky a v případě potřeby pomoci s vyplněním přihlášky na střední školu není dostatečná činnost kariérového poradce. Nicméně náplň práce samostatného školního kariérového poradce popsaná není, je možné se ale opírat o náplň práce kariérového poradce z úřadu práce a také ze standardů pro práci výchovného poradce, kde je karié-

rovému poradenství jedna část věnována. V současné době může kolegům v rámci kariérového poradenství pomoci i digitální hra C-game (Career in a Game), na jejíž tvorbě se také naše asociace podílela a kterou zařítujeme.

Měli by mít kariéroví poradci samostatné specializační studium jako výchovní poradci?

To není nutné, jde opravdu o relativně úzkou skupinu lidí ve velkých školách. Podle měho je pro školu a konečně i pro samotného pracovníka výhodnější, když projde specializačním studiem pro výchovné poradce, v rámci kterého se prokóli i v oblasti kariérového poradenství. Sám se pak s ředitelem školy může domluvit, kterou oblast potřebuje škola pokrýt, jestli podporu žákům s poruchami chování a učení, nebo oblast kariérového poradenství.

Výchovný poradce je často spolu s metodikem prevence stěžejní postavou školního poradenského pracoviště. Nicméně pokud se škole podaří získat speciálního pedagoga nebo

Michal Jung / Shutterstock

C-Game: hra k podpoře kariérového poradenství

C-Game je příspěvkem Asociace výchovných poradců k zatraktivnění vzdělávací oblasti „Člověk a svět práce“ a první volby povolání.

Vlivem distanční výuky získaly s online prostředím zkušenosti i děti, které k němu dříve neměly přístup. Mezi oblíbené aktivity na internetu patří kromě sledování sociálních sítí online hry. C-Game je právě taková hra, která ovšem dětem pomůže v orientaci ve světě práce.

Hráč se ocitá v roli starosty města, ve kterém jsou stavební parcely s předem určenou budovou, kterou lze na této parcele postavit. V každé budově sídlí určitá firma nebo instituce inzerující

volná pracovní místa. Obsazování pracovních míst probíhá dialogem s Job Portálem. Hráč se seznamuje s obvyklou pracovní náplní daného pracovního místa, ukázkou pracovních předmětů, vhodných osobních charakteristik a minimálním vzděláním obvykle požadovaným zaměstnavateli.

Hra má tři úrovně. V první úrovni hry je potřeba postavit 24 budov a obsadit několik volných pracovních míst pro získání potřebných bodů (ve formě počtu obyvatel města) pro vstup do druhé úrovně hry. Do první úrovně hry je zakomponován 48položkový kvíz založený na Hollandově typologii osobnosti a pracovního prostředí. Odpovědi se vyhodnocují a typ osob-

nosti je dostupný od druhé úrovně hry v osobním profilu hráče. Kromě toho je součástí osobního profilu hráče nabídka vyplnění dalšího 48položkového obrázkového dotazníku pro kontrolu výsledku testu.

Hru je možno hrát individuálně nebo s kolektivem hráčů. Výsledky lze vytisknout a použít během individuálních rozhovorů se žáky a jejich zákonnými zástupci o výběru střední školy a kariérovém směřování.

Zástupci AVP jsou hlavními tvůrci hry spolu se zahraničními kolegy. Věříme, že hra usnadní dětem-žákům, učitelům, zákonným zástupcům a kariérovým poradcům primární volbu kariéry.

Zuzana Freibergová, Národní vzdělávací fond

Michal Jung / Shutterstock